

ELORE (ISSN 1456-3010), vol. 17 – 1/2010.

Julkaisija: Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura ry.

[http://www.elore.fi/arkisto/1_10/ajankoht_backa_1_10.pdf]

AKTUELLT

KARELSK FOLKLORE – KURS OCH EXKURSION FOLKLORISTER FRÅN ÅBO BESÖKER JOENSUU

Andreas Backa

Kursen Karelsk folklore var ett samarbete mellan folkloristiken vid Åbo Akademi och Åbo universitet hösten 2009. I kursen ingick förutom föreläsningar och litteraturseminarier också en kort exkursion till Karelen i syfte att undersöka hur karelsk identitet framställs i Joensuu. Studenternas dagböcker från fältarbetet finns sparade vid Folkloristiska arkivet vid Åbo Akademi. I samband med exkursionen träffade vi även folkloristerna vid Joensuu universitet.

Kursen inleddes med förberedande föreläsningar av Karelenexperten professor Pekka Hakamies från Åbo universitet. Genom föreläsningsserien fick deltagarna en inblick i bland annat karelsk folklore, kultur och identitet samt Karelenens betydelse för finländsk kulturpolitik. Dessa teman fördjupades på litteraturseminarierna under ledning av akademilektor Lena Marander-Eklund, Åbo Akademi, och heltidsanställda timläraren Pasi Enges, Åbo universitet. Seminarierna gick liksom resten av kursen på både svenska och finska – var och en av de omkring tjugo deltagarna pratade sitt eget språk, vilket visade sig vara en välfungerande lösning.

Kursens andra del bestod av en resa till Karelen. Målet var att genom deltagande observation studera hur det karelska framställs i Joensuu, samt att knyta kontakter med folkloristerna vid Joensuu universitet. Resan till Joensuu gick med tåg från Åbo via Helsingfors. För en svenskösterbottning boende i Åboland som mig själv började Karelen kännas allt mer avlägset när höstlandskapet långsamt förvandlades till vinter allt eftersom vi närmade oss östra Finland. I Joensuu förvånades vi över att tyskan och framför allt ryskan faktiskt hade en så framträdande ställning. Den totala avsaknaden av det svenska i gatubilden i Joensuu bidrog ytterligare till känslan av att

befinna sig på främmande mark.

Vid universitetet träffade vi professor Seppo Knuutila och universitetslektor Sinikka Vakimo och fick en presentation av ämnet *perinteentutkimus*, som motsvarar ämnet folkloristik i Åbo, och Folkminnesarkivet i Joensuu. Jag lade märke till att det verkar finnas stora skillnader i synen på folklore: På finska sidan är den folkloristiska forskningstraditionen starkt präglad av *Kalevala* medan de finlandssvenska folkloristerna inte har studerat finsk folklore över huvud taget. Efter besöket vid universitetet begav vi oss av med buss i riktning mot Iломants och Mekrijärvi forskningsstation. Vi besökte Sissola gård och fick där lyssna till en presentation om traktens runosångare och *Kalevala*. Gården som nu sköts av universitetet har tillhört runosångaren Simana Sissonen (1786–1848), som vi fick lära oss anses vara den bästa runosångare som återfunnits på den finländska sidan av gränsen. Skillnaderna mellan den finska och den finlandssvenska folkloristiken framkom tydligt under besöket vid Sissola gård – vår guide där antog automatiskt att vi alla var välbevandrade i *Kalevala* och runometer eftersom vi var folklorister. Trots att det pratas mycket om *Kalevala* verkar det ändå bedrivas förvånansvärt lite nutida forskning om ämnet, åtminstone vid Joensuu universitet. Dagen avslutades i god stämning med middag och bastu på forskningsstationen i Mekrijärvi tillsammans med lärare och studenter från Joensuu universitet. Diskussioner om vidare samarbete fördes under kvällen.

När vi kommit tillbaka till Joensuu stannade bussen vid torget på Hakamies inrådan så att alla som ville kunde köpa karelska piroger. Såväl studenter, exkursionsledare som busschaufför ställde sig i kö vid pirogståndet på torget. Pirogerna verkar ha karaktär av något slags nyckelsymbol för det karelska. Under fältarbetet lade jag märke till att pirogerna förekom överallt, också i lite oväntade material. Pirogerna fanns i miniatyrformat i choklad och de förekom även sydda som väskor och börsar. I arkivet såg vi en film där det bland annat förevisades hur man bakar piroger. Några av studenterna från Joensuu pratade med varandra om huruvida de och deras mödrar bakar piroger, och då kom det samtidigt fram att det i den karelska folkloren talas om att man utgående från pirogens utseende kan sluta sig till hurdan kvinnan är i sängen.

Under resans sista dag hölls ett gemensamt seminarium i Joensuu med temat ”vädersträcken”, ett tema som föredragshållarna själva hade fått tolka som de ville. Outi Lehtipuro inledde seminariet med ett anförande med namnet ”*Folkloren teoriat*”, som framför allt var en forskningshistorisk överblick över folkloristikens utveckling i Finland sedan 1960-talet. Lehtipuro anknöt till temat för seminariet bland annat genom att diskutera hur det konkreta rummet påverkar det mentala, såsom institutioners fysiska placering, läge i förhållande till andra universitet, vetenskapliga influenser från olika riktningar. Seminariets andra talare, professor Ulrika Wolf-Knuts, berättade om folkloristiken vid Åbo Akademi. Wolf-Knuts diskuterade förutsättningarna för en professur i folkloristik vid Finlands enda svenskspråkiga universitet, och berättade i korthet om ämnets historia, vilka forskningsprojekt som är på gång samt varifrån influenserna till dessa kommer (i huvudsak från väst: Sverige, Norge, England och USA). Jyrki Pöysä, ansvarig för verksamheten vid Folkminnesarkivet i Joensuu, reflekterade i sin presentation över Ryssland, och hur relationerna mellan Ryssland och Finland har påverkat den folkloristiska forskningen under det senaste århundradet.

Andreas Backa: Folklorister från Åbo besöker Joensuu

Pasi Enges och Pekka Hakamies berättade om Åbo universitet och ämnet folkloristik där. Enges frågade sig om Åboskolan, *turkulainen koulukunta*, kan sägas existera ännu i dag, och vad ämnet folkloristik i dag har för relation till föregångaren Lauri Honkos forskning. Hakamies nämnde bland annat projektet **Baltic Sea Region Studies** och reflekterade över hur man kunde utveckla samarbetet mellan universiteten i Finland och de baltiska länderna. Avslutningsvis berättade docent Tuulikki Kurki och stipendieforskarna Ilona Raunola och Tiina Seppä om två nya forskningsprojekt: ”*Yksi ilmansuunta, kaksi tutkimusprojektia*”.

Andreas Backa studerar folkloristik och religionsvetenskap vid Åbo Akademi.